

Doe 's een Ad met meer dan 120 punten: goed idee... toch?

In deze tijd waarin we met z'n allen op zoek zijn naar de uitweg uit de crisis, met kleine en straks mogelijk wat grotere stappen, is het ook toch goed om vooruit te kijken naar zaken die het systeem in het hoger onderwijs voor allerlei doelgroepen een stuk flexibeler kunnen maken. Ze kunnen ook deel uitmaken van een ontwikkeltraject dat erop is gericht te bezien hoe tot vernieuwing kan worden gekomen. Daarbij zal de Ad-opleiding zonder meer een rol spelen, zeker voor mbo'ers die meer gaan doorstromen. Daarom in dit nummer een voorzet, met een rol voor zelfstandige Ad-trajecten, met een optimalisering van de mogelijkheden die er zijn binnen de (huidige) wet- en regelgeving.

1 Ad en omvang programma: kan ook 150 punten zijn

In het nog jonge verleden is al veel gezegd en geschreven over de gevolgen van de invoering van de Ad als zelfstandige opleiding, sinds januari 2018. Nu het duidelijk wordt dat de instroom stormachtig groeit, is het hard nodig om heel scherp naar mogelijke effecten te kijken, zoals ook eerder in een aantal PamflAd's is gedaan.

Er is een optie die nog niet echt goed is belicht. Dat is de mogelijkheid voor een hogeschool om een Ad-opleiding aan te bieden met meer dan 120 studiepunten. Zolang de leeruitkomsten op niveau 5 zijn te positioneren, is er niets aan de hand - ook als het maar geen verkapt mini-variant van de Bachelor blijkt te zijn. Maar 5 kan naar boven toe worden opgerekt naar 5,49999, en daarom mag je best opgaan voor een Ad van 120 + 30, dus 150 studiepunten, met 2,5 studie jaren.

Waarom zou je dat als hogeschool willen en dan ook nog eens gaan doen? Nou, misschien is het een goede oplossing voor situaties waarbij het bedrijfsleven voor bepaalde functies constateert dat het noodzakelijk is om de beroepscompetenties ervan in een langer programma op te nemen. Of dat het om een Ad gaat waarbij sprake is van een heel erg eigenstandig, specifiek programma.

Een langere Ad-opleiding zou daarmee een 'samensmelting' zijn van de volgende constructie:

- iemand opleiden voor de Ad, twee jaren, met wat gewoon in het programma past, om
- vervolgens deze persoon in een passende functie aan het werk te laten gaan en daarna aanvullende certificaten te laten behalen op post-Ad-niveau.

Een Ad-opleiding van 150 studiepunten biedt de uitgelezen mogelijkheid om die specifieke post-Ad-certificaten een relevante plek te geven in de formele opleiding en daarin te vervlechten.

De overheid kan hier geen bezwaar tegen hebben. Het beroepsprofiel toont aan dat er een dergelijk programma nodig is. Die situatie is helemaal niet uitzonderlijk binnen ons hoger onderwijs, want ook hbo- en wo-masteropleidingen mogen op basis van de wet meer dan 60 studiepunten omvatten. Ze worden vervolgens als zodanig bekostigd, met alle rechten van dien voor de studenten.

2 Samen analyseren als hbo

Het systeem laat het ook toe om zo te handelen, maar de hogescholen moeten wel – samen, op landelijk niveau – bezien wat dit betekent voor de aanpalende omstandigheden. Om een aantal te delen en te bespreken ontwikkelingen te noemen:

- Het betekent dat de positie van de Ad ten opzichte van de Bachelor binnen de beroepskolom wordt versterkt, zeker voor mbo'ers en werkenden. Daarmee wordt de instroom in de bacheloropleidingen vooral gekenmerkt door havisten en mogelijk een groep vwo'ers, met gevolgen voor de vormgeving van deze opleidingen.

- Degenen die een Ad van 2,5 jaar volgen, leveren drie inschrijfmomenten op en dus drie jaren aan bekostiging. Dit betekent dat als deze studenten een Bachelor gaan doen, er nog maar één jaar bekostiging (naast de diplomabonus) resteert. Binnen een hogeschool kunnen afspraken worden gemaakt over een verrekening van bepaalde Ad-inkomsten (3 jaren geld voor 2,5 jaren onderwijs, als er geen sprake is van studievertraging), maar dat wordt erg lastig als er een overstap naar een andere hogeschool aan de orde is.
- Op basis van 150 studiepunten zou de conclusie kunnen worden getrokken dat er vrijstellingen mogelijk zijn voor het resterende bachelorprogramma – een half jaar of zo. Maar past dit wel binnen de formats van die Bachelor? De beste oplossing is het hebben van een eigenstandige afstudeerrichting, van 90 studiepunten, alleen voor die Ad'ers. Het beste daarvoor is het opteren voor een duale inrichting, gelet op de praktijkgerichtheid van die studenten, ook al omdat er een minor kan worden ingebouwd, met een aantal praktijkopdrachten en een afstudeeropdracht die voortbouwt op hetgeen in de Ad is gedaan.
Ook is dit meteen een pleidooi om toch weer eens te gaan nadenken over een algemene regeling voor zelfstandige, eigenstandig te accrediteren resterende bachelorprogramma's voor bepaalde groepen Ad-afgestudeerden. Zeker voor werkenden die pas later een Bachelor willen gaan doen, is dit handig omdat een hogeschool dan niet steeds hoeft terug te grijpen op de goede wil van een bacheloropleiding – want de inhoudelijke ontwikkelingen daarin hebben in de tussentijd ook niet stilgestaan.
- De hogeschool kan ook bezien of er een gerichte vraag is vanuit bepaalde sectoren van het werkveld om samen te werken met private bedrijfsacademies of -scholen rond het aanbieden van een aantal van de certificaten aan de bezitters van deze Ad's. Mogelijk dat daarvoor een constructie wordt gehanteerd waarbij het programma van een dergelijk certificaat aan het NLQF wordt gelinkt. Uiteraard kan vervolgens nog altijd op een later tijdstip aan iemand het aanbod worden gedaan om met vrijstellingen voor die certificaten een maatwerkprogramma te doen voor het verkrijgen van de bachelorgraad.
- Een ander specifiek vervolg is mogelijk, uitgaande van een private aanpak die voortbouwt op de publieke invulling van deze langere Ad-opleiding, door vast te stellen dat de betrokkene zich daarna in een bepaalde functie op datzelfde niveau 5 verder wil door-ontwikkelen, dus niet naar niveau 6. Een functieanalyse, mede kijkend naar wat beroepscompetenties zijn die niet worden afgedekt door deze Ad-opleiding, kan inhouden dat in een private setting aanvullende, functiegerichte certificaten worden aangeboden. Deze kunnen een zeer divers karakter hebben, op allerlei niveaus – misschien wel 3 of 4, en mogelijk ook 7, afhankelijk van de complexiteit van de betreffende functie en de positie van de betrokkenen binnen de bedrijfsorganisatie.

3 Overleggen per regio en landelijk

Met de verdere uitbouw van de Ad's, met opleidingen en 'professional associate colleges' (Amersfoort, Dordrecht...), zal elke hogeschool zich moeten buigen over de consequenties ervan op langere termijn. Ook als een instelling de Ad niet als speerpunt ziet, kan de 'buurtgenoot' het wel doen en op die wijze studenten naar zich toetrekken. Bovendien kunnen zich – op termijn – ook weer Ad'ers aan de poort melden voor het behalen van de bachelorgraad. Dus dat is dan een kwestie van het hebben van een goed instellingsbeleid...

Op landelijk niveau moet de Vereniging Hogescholen in samenwerking met het Ad-Platform aan de slag met een doorberekening van allerlei scenario's, inclusief de leerwegen die meer flexibiliteit geven – met kans op studentsucces. Daarbij kan blijken dat de overheid door het gebruik van allerlei vormen van leerwegen die bekostigde en private stukken kennen, geld overhoudt. Een bekostigde Ad gevolgd door een private Bachelor kan inhouden dat er maar twee jaren overheidsbudget nodig is. De vraag is derhalve of gezamenlijk naar nieuwe modellen voor de parallelle leerwegen in het hbo kan worden gezocht, met daarbij passende vormen van bekostiging.

4 Veld aan zet

Kortom, het is tijd om als hbo naar de toekomst van de Ad te kijken. Heel eerlijk gezegd, de overheid en de politiek zullen geen discussies gaan aanzwengelen over zaken als hierboven genoemd. De agenda van de onderwijscommissie van de TK kent duidelijk andere prioriteiten, zeer strategisch en beleidsmatig ingestoken. Het veld zelf is aan zet, inhoudelijk en gericht op de vele doelgroepen die het hbo moet bedienen.